

TOJOB'AL Q'ATATAL RECH LE U NIK'OXIK UCHOLAJIL TAQ LE PRENTAYIL TAQ CHOKONSA'N

Nab'e q'ataj. **Jasataq.** Chrumal re taq le to'b'anik ri ku qaj le nik'omwi le ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n, taqal che ka chomaj le u tojb'alil u q'ij cher are tzij janipa ri ku k'aq le tojob'al ri q'atatalik. Are tzij la k'opan sin pwaq ri ka pewi ri tojob'al chkiwach, le u chak u patan xaq si che wi le ka chokonwi arech ka chakunik, uk'ak'ob'irsaxik la je u wa'lijsaxik wa' we nik'ol rech ucholajil.

Ukab' q'ataj. **K'iya'laj nik'ol u cholajil.** Are' taq jun wuj nim ub'antajik ri ka tz'ib'ataj pa k'iya'laj nik'ol ucholajil cher na tasom chki jujunal taq ri tojob'al ri rajil on janpa na k'u ri rajil ki jujunal taq ri jastaq, chki jujunal taq ri nik'ol ucholajil ku ta rajil taq ri ki q'ij are na k'u tzij jasa ri ka taqan wi ri ki tojob'alil.

Urox q'ataj. **Tojob'alil.** Chrumal re la u tz'ib'axik, uqasaxik pa wuj, u yub'ixik, ujeqik, riyexik u jamarsaxik chilaj nik'aj chik chi pataninik ri ka ya 'ik, le nik'ol rech le ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n ka ya jun tojob'alil chech are tzij le ch'ob'otal pa wa' we tojob'al ri q'atatalik.

Ukaj q'ataj. **Chwi le u chuq'ab'il ri k'o u q'atatalil.** Chrumal le utzib'axik taq le ka b'anik on le nimaq taq u wujil ri k'o uchuq'ab'alil u q'atatalil on maj uq'atatalil, le nik'ol rech le ucholajil ku toq'ij jub'eq' wuq k'al lajuj q'uq' (Q. 150.00). Are k'ut wem na nim le u chuq'ab'ib'al xane b'elej q'o' quetzal (Q.9000.00) are k'ut we ko k'ow chech le b'elej q'o' quetzal ka toj chna q'an jun uwi', jun q'uq' ruk' ka winaq lajuj centaw (Q 1.50) chech ju jun q'o' on ri ka q'ax chna pan jub'eq'.

Par mawi ruk', chk'i ju junal taq le u tzib'axik taq le nimaq taq u wujil cher ku tzujuj taq u prentalil , arech u prentayil rech jun k'asaj na tojtal taj, si ka tojtajir chwi na kan kab' lajuj k'al q'uq' (Q 250.00).

U ro' q'ataj. **Chwi le u chuq'ab'ib'al ri maj uq'atatalil.** Pwi le u tzib'axik, u qasaxik pa wuj, u yub'ixik, u jeqik u yuqik utzam taq ronojel taq nimaq taq u wujil cher na q'atatal ta u chuq'ab' ka toq'ix k'u le tojobal rech waj xaq k'al q'uq' (Q. 160.00).

U waqib' q'ataj. **Uqasaxik pa wuj.** Chki ju junal taq le u qasaxik pa wuj rech ka q'at tzij, ka ya jun taqanik rech q'alb'atzij, le k'o a panoq on ka ya uchomaxik le jeqownaq, on jachke chne jun chi jastaq cher k'o ka ril ruk' le prentayil taq chokonsa'n, ka toq'ix chna laj k'al q'uq' (Q 200.00)

U wuq Qataj. **U qasaxik pa wuj q'ateb'al uwach.** Xata ne a pachke chi uq'asaxik pa wuj on riyexik, ka toq'ix chna waj xaqa k'al q'uq' (Q. 160.00).

U wajxaq q'ataj. **U q'alajsaxik ub'e 'el pa ri nimaq taq uwujil.** Chrumal uq'alajsaxik ri ub'e 'el pari nimaq taq u wujil, ka toq'ix chna oxk'al jo'lajuj q'uq' (Q. 75.00) chrumal ri ka kamlix u tzib'axik.

U b'elej q'ataj. **U tzalijsaxik, u q'atab'axik on uch'ob'ik apanoq.** Xa chrumal we xtzalijsaxik, xq'atab'axik on jachke ne ri ka ch'ob' a panoq, cher ku q'alajsaj pa ri nimaq taq u wujil, ka toq'ix chna jujwinaq jo 'ob' q'uq' (Q. 25.00).

U lajuj q'ataj. **Ujachik uchob'ik.** Chki ju junal taq la ujachik u ch'ob'ik ri ka ya 'ik, ka toq'ix chna kawinaq lajuj q'uq' (Q. 50.00).

U julajuj q'ataj. **Ri qalajsam u wujil.** Chki ju junal taq le q'alajsam taq u wujil we kopan pa lajuj uxaq wuj ri ka jeq b'ik ka toq'ix chna kawinaq q'uq' (Q. 40.00) chilar job' q'uq' (Q 5.00) pa ju junal che taq le ju jun uxaq wuj ri ka tereb'axik.

U kab' lajuj q'ataj. **U tayik chomab'al pa ch'ich' rech kaxlana q'aq.** We ka ta jun chomab'al pa ch'ich' rech kaxlan q'aq' chki ju junal taq le prentayil taq chnokonsa'n ri nik'otal pa ri ucholajil ka toq'ix chna lajuj q'uq' (Q. 10.00) chilar keb' q'uq' (Q 2.00) we ka tereb'ax chi na jun uxaq wuj.

U roxlajuj q'ataj. **Utayik chomab'al chech ri na aj waralik winaq taj.** Le winaq ri na aj waralik taj, pa u tukelam on ki nuk' mam kib', on ri winaq pa u tukelam cher pa u b'i' ku b'an wi, chrumal re ri utayik u chomab'al rajawaxik ku toj jun pwaq (dolar) rech estad unid ri ke pe ajsik.

U kaj lajuj q'ataj. **U yaik tojob'al chrumal taq ri ja rech uk'olb'al pwaq chilar uch'ob'ik.** Le utojb'alil x ata ne a pachke ri ub'e raqan ri ka b'an chech ri nik'ol re ucholajil re taq le prentayil taq chokonsa'n, rajawaxik ka b'an pa le k'olb'al u rajil le nik'ol ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n pa le ja rech u k'olb'al pwaq cher yo'm uch'ob'ik u q'alajsaxik. Are k'u le ja rech u k'olb'al taq pwaq rajawaxik ku q'alajsala pa le nik'ol ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n rumal le tojonik ri xb'antajik, ch'ob'otal b'i ri u b'i ri u kab' b'i 'aj rech ri winaq ri xb'anowik, ri u rajlab'alil le u wuj ri ka q'alajsan ri winaq.

U 'olajuj q'ataj. **K'ialaj uwach chi jastaq ri ka b'anik.** Le jastaq ri ka b'anik on ka jeqik we u taqanik jun q'albatzij ne, xq'atataj ne rumal q'albatzij, jun nimalaj taqanik ne', on kumal ne nik'aj chik, cher na ka ya tane ki tojob'al wa' rajawaxik ka ki b'an ri tojonik jacha ku ch'a 'a pa we tojobal q'atatalik, are' taq le jachin na k'u ri ka chokon ne chech ku tayij na q'anoq wa we chak

U waq lajuj q'ataj. **Ri ch'ob'otal la je ri egele'n k'o uk'axal chrij ri ka b'anowik je ri ilonel q'atunel ri ajlanik.** Le ka k'utunsan le tojob'al ri u k'amom raqan u q'ab' wa' we tojonik, are ka ch'ob'ow le uk'al re le chak, pa le tz'ib'atal wi kan le unik'olil u cholajil je k'u ka ya kan uch'ob'ik chupam le unik'olil le ucholajil wa' we u wujil. Are k'u le ka q'atun le ajlanem, rajawaxik ku q'atuj taq le tojob'al b'anom cher roksam le ka ilow we chak, are k'u xa k'ate' k'o u jech' b'em ki keb'chal wa' we winaq le jeqol re chilar le q'atul re pa junamam k'o ke chech le reqelexik chwa q'atb'al tzij.

U wuq lajuj q'ataj. **U suk' maxik.** Aretaq le nik'onel ucholajil on le e nimaq taq nik'onelab' taq ucholajil k'o ne ri ke sach wi, le u suk'maxik na ku petsaj ta u tojob'al.

U wajxaq lajuj q'ataj. **We k'o ne jun nima ub'antajik.** Le jastaq cher ka riqitajik k'o chuxe raqan u q'ab' le ixim ulew chuqe taq le q'alb'atzij, maj tojob'al ku ya 'o.

U belej lajuj q'ataj. **U k'extajik chuqe le uwujil u k'olik pwaq pa le ja rech uk'olbal taq pwaq rech le nik'ol u cholajil taq le prentayil taq chokonsa'n.** ronojel le kajlan taq le tojob'al ri k'amawa'm chech le nik'ol ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n, are k'u le aj nik'onel re taqatalik arech ku ya na kel ta u wi' rech lajuj cient ri k'ok u rajil ri xaq k'o a pan pa chokonsab'exik, cher are la' ka chokonsab'ex chech u silkopixik taq le nimaq ka koj chpam taq ri ja k'olb'al ri ka wokik arech ka k'extajik, ka b'an utza u jeqik la on ka chokonsab'ex chech kilik aninaq ri ki patanixik taq ri ke kojow wa', la je choq ka chokon ne chech ri tijob'al on ri ke ilow ri ub'antajik; jacha ne u kojik taq k'ak taq chakub'al, rilixik u kajmaxik taq le chakub'al, la je le uwujil rech yab'al b'e chech taq ri chakunem ronojel ri jachke taq ri jastaq ri ka chokonsab'exik arech utz ka chakun ri ke patanin wi ri nik'ol rech ucholajil taq ri prentayil taq chokonsa'n, chuq k'och ne jachke jun chik chi jastaq ri ka b'anik ka tereb'ax chrij rachilam rib', ri rajawaxik ka tzaqatsax le xb'itaj kanoq, Ronojel taq wa' we jastaq ri ka riqitaj apanoq rajawaxik ka k'ol chi 'ik' janipa ri kajlanik chuq utz ka jaqataj pa ri ja uk'olb'al taq ri pwaq jachke na k'u ri ka k'aq rij, cher wa' chi 'ik' ka taq b'i ri rajlab'alil ch'ob'otalb'ik par i uk'olb'al pwaq rech ixim ulew.

U juwinaq q'ataj. **U chokonsab'exik uq'ijil.** Wa we xchobotajik, ka taqex k'u b'i uchokonsab'exik uq'ijil xaq si par i q'ij aretaq xelesax uch'ob'ik uq'alajsaxik pa le wuj ri kel ronojel q'ij rech uk'ux amaq'

U juwinaq jun q'ataj. **Janipa ku ch'ijo.** Wa' we xch'ob'otajik ku ch'ij k'una k'ate aretaq le tojonib'al xjikomaxik rech le nik'onel ucholajil taq le prentayil taq chokonsa'n xk'am u q'ab' chuk kosax pa chokonsab'exik; wa' ri ri' kuj cho'qa che ka 'il k'u na are tzij le tojonib'al xjikomaxik ku 'an u jeqelik, are k'u wa' ri ri' maj chi ka chokon wi.